

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
معاونت حقوقی و امور مجلس

مجموعه سنجشی

قوانین، مقررات و آراء مربوط به خدمت پزشکان و سیرانزشکان

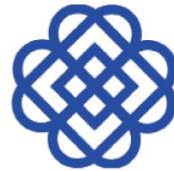
مرکز ملی تحقیقات حقوق سلامت

بهار ۱۴۰۱

ایران، قوانین و احکام

عنوان: مجموعه تنقیحی قوانین، مقررات و آراء مربوط به خدمت پزشکان و پیراپزشکان
تنقیح و تدوین: دکتر محسن نجفی خواه با همکاری راضیه امانی، فاطمه جعفری، محسن حسین زاده، امید عبدالهیان و الهام غیبی
نظارت: دکتر حسنعلی غفاری، علیرضا محفوظی
تنقیح: کارشناسان تنقیح مرکز ملی تحقیقات حقوق سلامت
شناسه افزوده: خدمت، تعهد، پزشکان و پیراپزشکان

نشانی: بزرگراه همت جنب برج میلاد، مرکز ملی تحقیقات حقوق سلامت
(واقع در دانشگاه علوم پزشکی ایران)
تلفن: ۸۶۷۰۲۰۳۸ - ۸۶۷۰۲۰۴۳
ایمیل: nrhl@behdasht.gov.ir

نام کتاب: مجموعه تنقیحی قوانین، مقررات و آراء مربوط به خدمت پزشکان و پیراپزشکان
تهیه و تنظیم: مرکز ملی تحقیقات حقوق سلامت
ناشر: وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
چاپ اول: بهار ۱۴۰۱
صفحه: ۳۲۷
شمارگان: ۲۰۰ نسخه

کلیه حقوق برای مرکز ملی تحقیقات حقوق سلامت محفوظ است.

فهرست

۱۵	دبیاچه
۱۷	پیشگفتار
۱۹	مقدمه
۲۵	فصل اول: قوانین
۲۷	از قانون تأمین وسائل و امکانات تحصیل اطفال و جوانان ایرانی مصوب ۱۳۵۳/۰۴/۳۰ با اصلاحات و الحاقات بعدی
۲۸	لایحه قانونی راجع به معافیت زنان متاهل پزشک و دندانپزشک و دارو ساز برای گرفتن پروانه دائم از رفتن بخارج از تهران، مصوب ۱۳۵۸/۱۱/۲۰
۲۸	قانون تربیت بهداشتکار دهان و دندان به منظور گسترش خدمات درمانی و بهداشتی در روستا، مصوب ۱۳۶۰/۰۱/۲۳ با اصلاحات و الحاقات بعدی
۳۰	قانون نحوه تأمین هیأت علمی موردنیاز دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی کشور، مصوب ۱۳۶۵/۰۳/۰۱ با اصلاحات و الحاقات بعدی
۳۱	قانون الحاق بهداشت کاران دهان و دندان دانشگاهها به بهداشت کاران وابسته به وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مصوب ۱۳۶۶/۰۴/۲۵
۳۲	قانون معافیت بهداشتکاران دهان و دندان و بهداران (تکنیسینهای بهداشت و مبارزه بابیماریها) ازانجام خدمت وظیفه عمومی، مصوب ۱۳۶۹/۰۲/۱۶

۳۳	قانون احتساب خدمت دانشجویان پزشکی (انترنها) که براساس مصوبات مربوط درمناطق جنگی انجام وظیفه نموده اندبه عنوان قسمتی ازخدمت خارج ازمرکزیاخدمت پزشکان وپیراپزشکان،مصوب ۱۳۷۲/۰۹/۲۳
۳۳	قانون مربوط به خدمت پزشکان وپیراپزشکان،مصوب ۱۳۷۵/۰۲/۱۲ بااصلاحات والحاقتا بعدی
۳۷	قانون نحوه تشکیل پیام آوران بهداشت،مصوب ۱۳۷۵/۰۸/۰۶
۴۰	قانون استفاده وزارت بهداشت،درمان وآموزش پزشکی ازمشمولان خدمت وظیفه عمومی درزمان صلح،مصوب ۱۳۷۶/۰۵/۲۱
۴۰	ازقانون تسهیلات استخدامی ویژه فرزندان شاهد،مصوب ۱۳۸۰/۰۳/۲۲
۴۱	قانون برقراری عدالت آموزشی درپذیرش دانشجودردوره های تحصیلات تکمیلی وتخصصی،مصوب ۱۳۸۹/۰۱/۲۹ بااصلاحات والحاقتا بعدی
۴۲	ازقانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت مصوب ۱۴۰۰/۰۷/۲۴
۴۳	فصل دوم: مقررات
۴۵	آئین نامه اجرائی تبصره ماده ۷ موضوع لایحه قانونی اصلاح مواد ۷ و ۸ قانون تأمین وسائل وامکانات تحصیل اطفال وجوانان ایرانی مصوب ۱۳۵۹/۰۳/۱۲ بااصلاحات والحاقتا بعدی
۴۹	آئیننامه اجرائی قانون نحوه تأمین هیئت علمی موردنیازدانشگاههاومؤسسات آموزشیوعالی وتحقیقاتی کشورمصوب ۱۳۶۵/۰۹/۲۳ بااصلاحات والحاقتا بعدی
۵۴	آیین نامه اجرائی قانون مربوط به خدمت پزشکان وپیراپزشکان مصوب ۱۳۷۵/۰۶/۲۵ بااصلاحات والحاقتا بعدی

۵۷	آیین نامه اجرایی قانون نحوه تشکیل پیام آوران بهداشت مصوب ۱۳۷۶/۰۱/۲۰ باصلاحات والحقاقات بعدی
۶۰	تصویبنامه درخصوص تعیین ضریب محرومیت نقاط محل خدمت مشمولات قانون مربوط به خدمت پزشکان وپیراپزشکان مصوب ۱۳۸۱/۱۱/۰۲
۷۷	آیین نامه اجرایی قانون استفاده وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی ازمشمولان خدمت وظیفه عمومی درزمان صلح مصوب ۱۳۸۲/۰۴/۱۵
۷۹	تصویبنامه درخصوص ضریب محرومیت مرکزوتوابع شهرستان بم مصوب ۱۳۸۵/۰۵/۰۴
۷۹	اتخاذ تصمیماتی در خصوص ضریب محرومیت نقاط محل خدمت پزشکان عمومی مصوب ۱۳۸۸/۰۲/۲۰
۸۱	فصل سوم: آراءهیئت عمومی دیوان عدالت اداری
۸۳	دادنامه شماره ۲۶/۶۳ الی ۶۶ مورخ ۱۳۶۳/۰۴/۱۱ راجع به عدم ابطال مصوبه شانزدهمین جلسه شورای آموزش پزشکی کشور(در خصوص اخذ تعهد خدمت و اقامت در مدت محدود در محلی که با موافقت داوطلب انتخاب می شود)
۸۵	دادنامه شماره ۸۹/۶۶ مورخ ۱۳۶۶/۱۱/۰۵ راجع به عدم ابطال آیین نامه وزارت بهداشتی، در مورد قسمت اقامت اجباری خارج از مرکز موضوع ماده ۳ بند الف
۸۶	دادنامه شماره ۶۱/۶۷ مورخ ۱۳۶۷/۰۶/۰۶ راجع به ابطال آیین نامه قانون خدمت نیروی انسانی درمانی و بهداشتی مصوب ۱۳۵۹/۰۷/۱۳(در خصوص تعهد خدمت داوطلبین تحصیل در مدرسه عالی پرستاری، پس از فراغت از تحصیل در بیمارستان بانک ملی)۰
۸۸	دادنامه شماره ۱۰۷/۷۰ مورخ ۱۳۷۰/۰۸/۱۴ راجع به عدم ابطال بخشنامه شماره ۶۸/۱۵/۱۰۳۲-۶۸/۹/۲۰(در خصوص محرومیت بهداشتکاران دهان و دندان از داشتن حق مطب)

۹۰	دادنامه شماره ۷۹/۷۶ مورخ ۱۳۷۶/۰۶/۲۲ راجع به عدم ابطال فصل نهم از آیین‌نامه دوره دستگیری مقیم رشته‌های تخصصی بالینی پزشکی مصوب آذرماه ۶۹ شورای آموزش پزشکی و تخصصی رشته‌های پزشکی.
۹۲	دادنامه شماره ۱۲۴/۷۶ مورخ ۱۳۷۶/۰۹/۰۱ راجع به تقاضای ابطال تصمیم متخذ در صورتجلسه مورخ ۷۲/۸/۲۵ اداره امور آزمایشگاه‌ها و تصمیم متخذ در نامه شماره ۳۵/۱۳/۱۹۳۳۹ مورخ ۷۲/۱۰/۲۲ مدیر کل دفتر نظارت و ارزیابی وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی (در خصوص تعهد خدمت فارغ‌التحصیلان رشته دکتری علوم آزمایشگاهی)
۹۴	دادنامه شماره ۷۹/۷۷ مورخ ۱۳۷۷/۰۴/۲۲ راجع به عدم ابطال طرح مربوط به اخذ تعهد از دستیاران مصوب شورای آموزش پزشکی مورخ ۶۲/۹/۱۰.
۹۵	دادنامه شماره ۲۵۹/۷۷ مورخ ۱۳۷۷/۱۲/۰۸ راجع به عدم ابطال بند ۹ دستورالعمل اجرایی قانون مربوط به خدمت پزشکان و پیراپزشکان مصوب ۷۵/۲/۱۲ (در خصوص تعهد خدمت دستیار تخصصی به میزان دو برابر طول دوره تخصصی مربوط در مناطق محروم و نیازمند)
۹۷	دادنامه شماره ۱۶۷/۷۹ مورخ ۱۳۷۹/۰۵/۰۲ راجع به عدم ابطال آیین‌نامه طرح مصوب در مورد نحوه اخذ تعهد از داوطلبان دستگیری رشته‌های تخصصی پزشکی.
۹۹	دادنامه شماره ۱۹۸/۷۹ مورخ ۱۳۷۹/۰۶/۲۰ راجع به عدم ابطال بند ۲ بخشنامه شماره ۱۰/۷۶۱۰ مورخ ۱۳۷۷/۴/۲۰ معاون درمان وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی. (در خصوص ممنوعیت تاسیس آزمایشگاه توسط فارغ‌التحصیلان در ۵ شهر خاص و اعمال تبعیض بین آنها)
۱۰۱	دادنامه شماره ۷۵/۸۲ مورخ ۱۳۸۲/۰۲/۲۱ راجع به عدم ابطال بند ۲ صورتجلسه مورخ ۱۳۷۸/۵/۲۰ معاون درمان وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی. (در خصوص تعهد خدمت دندانسازان و دندانپزشکان تجربی)
۱۰۳	دادنامه شماره ۵۷۹/۸۳ مورخ ۱۳۸۳/۱۱/۱۸ راجع به عدم ابطال فصل نهم از آیین‌نامه دوره دستگیری رشته‌های تخصصی پزشکی مصوب آذر ماه ۱۳۶۹ شورای آموزش پزشکی. (در خصوص اخذ تعهد خدمت دوره دستگیری رشته‌های تخصصی پزشکی)

۱۰۴	دادنامه شماره ۴۹۴/۸۶ مورخ ۱۳۸۶/۰۷/۰۱ راجع به عدم ابطال مادتين ۲۱ و ۲۲ آيين‌نامه مقررات آموزش و پذيرش دستيار تخصصي،(در خصوص اخذ تعهد رسمي از داوطلبان ورود به دوره دستياري)
۱۰۷	دادنامه شماره ۱۰۴۶/۸۶ مورخ ۱۳۸۶/۰۹/۲۵ راجع به ابطال آيين‌نامه اجرائي اشتغال به كار بهداران تجربی دندان مصوب ۱۳۸۴/۱۲/۱۴.
۱۱۰	دادنامه شماره ۸۰۴/۸۷ مورخ ۱۳۸۷/۱۱/۱۳ راجع به ابطال قسمتی از راهنمای آزمون سی و ششمین دوره پذیرش دستیار تخصصی در رشته‌های بالینی پزشکی،(در خصوص اختصاص سهمیه‌های جداگانه‌ای را برای مناطق محروم و نیازمند به هنگام پذیرش دستیار تخصصی)
۱۱۳	دادنامه شماره ۸۶۹/۸۷ مورخ ۱۳۸۷/۱۲/۱۸ راجع به عدم ابطال بخشنامه شماره ۸/۴۸۱۵۹/س مورخ ۱۳۸۷/۸/۱۳ معاونت سلامت وزارت بهداشت،(در خصوص منع متخصصینی که دارای دانشنامه بورد تخصصی بوده و مستخدم دانشگاهها یا دانشکده‌های علوم پزشکی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی می باشند از شرکت در آزمون مقاطع تحصیلی بالاتر)
۱۱۸	دادنامه شماره ۴۵۲/۸۸ مورخ ۱۳۸۸/۰۵/۲۵ راجع به رای وحدت رویه صادره از شعب ۲۱ و ۲۳ دیوان عدالت اداری،(در خصوص تخصیص سهمیه پزشک متخصص به مناطق محروم از سوی وزارت بهداشت ، درمان و آموزش پزشکی)
۱۲۱	دادنامه شماره ۴۶۵/۸۸ مورخ ۱۳۸۸/۰۶/۰۱ راجع به رای وحدت رویه صادره از شعب دیوان عدالت اداری،(در خصوص الزام وزارت بهداشت ، درمان و آموزش پزشکی به استفاده از تعهد خدمت در مناطق محروم)
۱۲۵	دادنامه شماره ۱۳۵ مورخ ۱۳۹۰/۰۳/۳۰ راجع به عدم ابطال دستورالعمل شماره ۳۸۵۵۳۶/ح مورخ ۱۳۸۷/۱۰/۲ مشاور وزیر و مدیرکل دفتر حقوقی معاونت توسعه مدیریت و منابع وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی،(در خصوص عدم احتساب مرخصی استعلاجی پزشکان مشمول ضریب k جزء ایام تعهد خدمت)

۱۲۹	دادنامه شماره ۱۳۷ مورخ ۱۳۹۱/۰۳/۲۲ راجع به عدم ابطال آیین نامه اجرایی تبصره ۷ موضوع قانون اصلاح مواد ۷ و ۸ قانون تامین وسایل و امکانات تحصیل اطفال و جوانان ایرانی مصوب ۱۳۵۴ و دستورالعمل ۳۳ ماده ای اجرایی آیین نامه مذکور(در خصوص الزام به تعهد خدمت کلیه دانشجویان مقاطع دانشگاههای علوم پزشکی که با استفاده از امکانات دولتی و رایگان تحصیل می کنند)
۱۳۳	دادنامه شماره ۲۰۶ مورخ ۱۳۹۱/۰۴/۱۹ راجع به رای وحدت رویه در خصوص پرداخت حق بیمه ایام طرح خدمت پزشکان و پیراپزشکان در ایام قبل از تصویب تبصره ۳ الحاقی به ماده ۱۱ قانون خدمت پزشکان و پیراپزشکان مصوب ۱۳۷۹ .
۱۳۶	دادنامه شماره ۵۳۳ مورخ ۱۳۹۱/۰۸/۰۱ راجع به نقض قسمت ب رأی شماره ۵۰۴-۵۰۵ مورخ ۱۳۸۶/۸/۷ هیأت عمومی دیوان عدالت اداری(در خصوص اعلام مغایرت با قانون خدمات پزشکان و پیراپزشکان مصوب ۱۳۷۵ در خصوص تعهد خدمت پذیرفته شدگان دوره تخصصی با استفاده از سهمیه مناطق محروم و نیازمند به مدت ۳ برابر مدت تحصیل)
۱۴۵	دادنامه شماره ۹۱/۲۶۴-۹۰/۱۰۲۷-۹۰/۱۹۱-۹۱/۱۹۱ مورخ ۱۳۹۱/۰۹/۰۱ راجع به رای وحدت رویه آراء صادر شده از شعب دیوان عدالت اداری (در خصوص تکلیف فارغ التحصیلان قانون تخصیص سهمیه برای زنان در پذیرش دستیاری رشته های تخصصی مکلف به انجام خدمات قانونی مطابق تعهد نامه در نقاط محروم و نیازمند)
۱۵۱	دادنامه شماره ۶۹۴ مورخ ۱۳۹۲/۱۰/۰۹ راجع به عدم ابطال «دستورالعمل پرداخت ویژه متخصصین در مناطق محروم به منظور ارتقای خدمات» ابلاغ شده توسط وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی به شماره ۳۰۵۲۴۴-۱۳۸۹/۸/۱۱
۱۵۷	دادنامه شماره ۱۰۸ مورخ ۱۳۹۳/۰۲/۰۱ راجع به عدم ابطال نامه های شماره ۷۵/۳۲۶۶-۱۳۸۲/۵/۲۰ و ۴۱/۵/۳۷۱۴۱-۱۳۸۲/۶/۴ وزارت علوم، تحقیقات و فناوری(در خصوص محرومیت بازنشستگان از تحصیل رایگان به علت عدم امکان انجام تعهد خدمت)

۱۶۲	دادنامه شماره ۵۸۶ الی ۵۸۹ مورخ ۱۳۹۵/۱۰/۰۲ راجع به عدم ابطال بند «ب» تصمیم نامه شماره ۹۶۶۸-۴۰۰-د/۱۳۹۳/۶/۱ وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی (در خصوص تأسیس مطب در اوقات خارج از ساعت تعهد)
۱۶۹	دادنامه شماره ۲/۸۵ مورخ ۱۳۹۵/۱۱/۱۲ راجع به رد درخواست ابطال مصوبه هشتاد و یکمین جلسه نشست شورای آموزش پزشکی و تخصصی مورخ ۱۳۹۴/۳/۲۵ (در خصوص تخصیص سهمیه برای زنان در پذیرش رشته‌های تخصصی پزشکی)
۱۷۵	دادنامه شماره ۵۷۴ مورخ ۱۳۹۶/۰۲/۲۱ راجع به عدم ابطال بندهای ۴ و ۵ بخشنامه شماره ۱۰۰/۱۷۴-۱۳۹۴/۳/۲ وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی (در خصوص طرح خدمت قانونی دستیاران تخصصی دندانپزشکی)
۱۸۶	دادنامه شماره ۵۴۴ مورخ ۱۳۹۶/۰۶/۰۷ راجع به عدم ابطال بند ۲-ح مصوبه پنجاه و یکمین جلسه شورای عالی برنامه‌ریزی پزشکی (در خصوص امکان تحصیل دانش‌آموختگان مقطع کارشناسی ارشد ناپیوسته کلیه رشته‌های تحصیلی در مقطع دکتری عمومی رشته‌های پزشکی، دندانپزشکی و داروسازی در پردیس خودگردان)
۱۹۶	دادنامه شماره ۵۷۶-۵۷۵ مورخ ۱۳۹۶/۰۶/۲۱ راجع به عدم ابطال بند اول و دوم نامه شماره ۴۰۰/۴۲۳۰-د-۱۳۹۳/۳/۱۱ و نامه‌های شماره ۴۰۰/۶۱۵۸-د-۱۳۹۳/۴/۱۱ و شماره ۴۰۰/۱۶۶۰۶-د-۱۳۹۳/۸/۲۷ وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی (در خصوص صدور یا تمدید پروانه مطب پزشکان متخصص و فوق تخصص مشمول طرح نیروی انسانی و ضریب k توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی)
۲۱۲	دادنامه شماره ۶۹۱ الی ۶۹۴ مورخ ۱۳۹۶/۰۷/۲۵ راجع به عدم ابطال ماده ۵ دستورالعمل شماره ۲ طرح تحول نظام سلامت وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی (در خصوص صدور مجوز مطب تا قبل از انجام خدمت به میزان برابر مدت تحصیل)
۲۲۰	دادنامه شماره ۱۷۴۷ مورخ ۱۳۹۷/۰۸/۱۵ راجع به ابطال بند (الف) شیوه‌نامه اجرایی پرداخت حق محرومیت از مطب کارکنان غیر هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی مازندران

۲۲۶	<p>دادنامه شماره ۷۰-۷۱ مورخ ۱۳۹۸/۰۱/۲۷ راجع به عدم ابطال بند ۵ مصوبه مورخ ۱۳۸۵/۰۹/۲۱ شصت و پنجمین نشست شورای آموزش پزشکی و تخصصی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی (در خصوص تعیین سهمیه موسوم به سهمیه مازاد جهت پوشش مناطق محروم و اجبار و الزام پذیرش شدگان به انجام تعهد به میزان دو و نیم برابر مدت تحصیل)</p>
۲۳۷	<p>دادنامه شماره ۷۵ مورخ ۱۳۹۸/۰۱/۲۵ راجع به عدم ابطال بند «ب» از فصل چهارم از «سی و چهارمین دوره آزمون پذیرش دستیار رشته‌های فوق تخصصی بالینی پزشکی مورخ ۱۳۹۵/۱۱/۱۴» (در خصوص اختیار وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی برای برقراری تعهد خدمت فارغ‌التحصیلان رشته‌های تخصصی و فوق تخصصی و همچنین تعیین میزان تعهد خدمت آن‌ها با توجه به نیازهای عمومی)</p>
۲۴۸	<p>دادنامه شماره ۹۳۵ مورخ ۱۳۹۸/۰۵/۱۵ راجع به ابطال الف) بند ۴ دستورالعمل پذیرش دانشجوی کاردانی بر اساس سوابق تحصیلی در رشته‌های گروه پزشکی مصوب مورخ ۱۳۹۴/۰۸/۱۶ ب) بند ۲ قسمت ب دفترچه راهنمای ثبت‌نام و انتخاب رشته پذیرش صرفاً بر اساس سوابق تحصیلی آزمون سراسری سال ۱۳۹۵ (در خصوص الزام به پرداخت شهریه برای تحصیل در مقاطعی که قبلاً داوطلب آن مقاطع را تحصیل کرده)</p>
۲۵۶	<p>دادنامه شماره ۱۵۰۵ مورخ ۱۳۹۸/۰۷/۳۰ راجع به صدور رای وحدت رویه (در خصوص احساب مدت مرخصی زایمان به عنوان مدت دوره تعهد خدمت)</p>
۲۶۰	<p>دادنامه شماره ۲۳۱۳-۲۳۱۴-۲۳۱۵ مورخ ۱۳۹۸/۰۷/۳۰ راجع به ابطال بند ۲ بخشنامه شماره ۱۰۰۴۰۴-۱۷-۱۳۹۴/۵/۱۷ وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی (در خصوص مرخصی زایمان پزشکان متخصص متعهد خدمت)</p>

۲۷۰	دادنامه شماره ۲۳۶۷ الی ۲۳۹۶ مورخ ۱۳۹۸/۰۸/۱۴ راجع به ابطال ۱- بندهای (الف)، (ج) و (ه) بخشنامه شماره ۷۰۵۰۵۰۶م/ن-۱۳۹۲، ۲۲۲- معاون نیروی انسانی ستاد کل نیروهای مسلح ۲- بخشنامه شماره ۱۹۸۲۱۱۶۱۱م/ج-۱۳۹۴، ۱۰۷ مرکز جذب اعضای هیأت علمی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری (در خصوص تعهد خدمت اعضای هیات علمی)
۲۷۸	دادنامه شماره ۱۲۲۳ مورخ ۱۳۹۹/۱۰/۰۶ راجع به عدم ابطال نامه های شماره ۳۱۸ / ۱۳۰ / ل- ۱۳ / ۱۳۹۶ / ۴ / ۲۷۸ ، ۴۰۰ / ل- ۱۸ / ۱۳۹۷ و ۴۰۰ / ۹۱۱۹ و ل- ۴ / ۲۵ / ۱۳۹۷ وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی (در خصوص اخذ تعهد محضری مجدد در حین تحصیل)
۲۹۴	دادنامه شماره ۹۹۰۹۹۷۰۹۰۵۸۱۱۴۳۶ مورخ ۱۳۹۹/۱۰/۱۶ راجع به رای وحدت رویه آراء متعارض صادر شده از شعب دیوان عدالت اداری (در خصوص مفهوم موظف و داوطلبانه بودن مستخدم، در مناطق محروم و دورافتاده و مناطق جنگی طبق محل خدمت مندرج در احکام کارگزینی نسبت به پرداخت حق مرخصی و فوق العاده جذب مناطق محروم)
۳۰۰	دادنامه شماره ۱۱۶۷ مورخ ۱۳۹۹/۱۰/۲۱ راجع به عدم ابطال نامه شماره ۴۰۰، ۲۷۸-۱۳۹۷ معاونت درمان وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی (در خصوص الزام دانشجویان پزشکی ورودی سال ۱۳۹۲ به بعد به سپردن تعهدنامه جدید)
۳۰۵	پیوست ۱: قوانین قبلی مربوط به خدمت پزشکان و پیراپزشکان
۳۰۷	لایحه قانونی خدمت نیروی انسانی درمانی و بهداشتی مصوب ۱۳۵۸/۰۹/۲۴ با اصلاحات و الحاقات بعدی
۳۰۸	قانون اصلاح خدمت خارج از مرکز پزشکان و دندانپزشکان و داروسازان مصوب ۱۳۶۰/۰۳/۰۴ با اصلاحات و الحاقات بعدی

۳۱۲	تفسیر مجلس شورای اسلامی راجع به ماده یک قانون اصلاح خدمت خارج از مرکز پزشکان و دندانپزشکان و داروسازان مصوب ۱۳۶۰/۰۸/۱۹
۳۱۲	تفسیر قانونی مجلس شورای اسلامی پیرامون اجرای قانون اصلاح خدمت خارج از مرکز پزشکان و دندانپزشکان و داروسازان و قانون خدمت نیروی انسانی، درمانی و بهداشتی مصوب ۱۳۶۰/۱۰/۲۰
۳۱۳	تفسیر قانونی مجلس شورای اسلامی راجع به قانون خدمت نیروی انسانی ، درمانی و بهداشتی مصوب ۱۳۵۸/۰۹/۱۴ و قانون اصلاح خدمت خارج از مرکز پزشکان و دندانپزشکان و داروسازان مصوب ۱۳۶۰/۰۳/۰۴ ، مصوب ۱۳۶۱/۰۱/۲۴
۳۱۵	قانون مربوط به خدمت پزشکان و پیراپزشکان مصوب ۱۳۶۷/۰۱/۳۰
۳۱۹	پیوست ۲: جدول تغییر عناوین دستگاهها
۳۲۳	واژه نامه

دبیاچه

به موجب اصل ۲۹ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران تأمین حق شهروندان بر سلامت، شامل برخورداری از خدمات بهداشتی و درمانی و مراقبت‌های پزشکی حقی است همگانی و دولت مأمور به انجام این تکلیف شده است. حق بر سلامت به معنای تأمین رفاه جسمی، روانی و معنوی، یکی از دغدغه‌های اصلی دولت‌ها است و در جوامع پیشرفته هر روز بر انتظارات مشروع عمومی در خصوص نقش‌آفرینی دولت‌ها در این زمینه افزوده می‌شود.

در سند چشم‌انداز بیست‌ساله جمهوری اسلامی ایران هم جامعه ایرانی جامعه‌ای «برخوردار از سلامت، رفاه، امنیت غذایی و تأمین اجتماعی» ترسیم شده است. این اهداف نیازمند توزیع مناسب خدمات مرتبط با سلامت و رعایت عدالت خواهد بود که نظام قانونی شفاف، کامل، جامع و مانع یکی از پیش‌نیازهای اصلی آن می‌باشد. نظامی قانون‌مند که در آن حقوق و تکالیف کنشگران حوزه سلامت اعم از مسئولان و مردم مشخص بوده و هر شخصی قادر باشد با مراجعه به قوانین و مقررات به راحتی به حقوق و تکالیف قانونی خود آگاه شود. تسهیل دسترسی ذینفعان حوزه سلامت به قوانین و مقررات نیازمند شناسایی دقیق نظام قانونی کشور در حوزه سلامت است تا با استفاده از این امر بتوان ظرفیت‌های قانونی موجود کشور را که ممکن است به جهت پیچیدگی‌های ناشی از مشکلات تعدد قوانین، مغفول مانده باشد را شناسایی و مشکل‌یابی نموده با ارائه لوایح و طرح‌ها، قوانین گره‌گشا را به تصویب مراجع قانونی رساند. در راستای چنین اهدافی، «طرح تنقیح و تدوین قوانین و مقررات در حوزه سلامت»، در وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی به‌عنوان متولی اصلی تأمین سلامت جامعه به مرحله اجرا گذاشته شده است. تنقیح قوانین حوزه سلامت با افزایش دسترسی به قوانین و مقررات لازم‌الاجرا و معتبر، پاسخگویی مسئولان در حدود اختیارات ایشان و افزایش کارایی قوانین را در پی خواهد داشت و با ارائه تصویر روشنی

از نظام قانونی، نیازهای کشور را در زمینه مقررات‌گذاری در حوزه سلامت روشن نموده، مؤلفه حاکمیت قانون را که یکی از شاخص‌های اصلی در سنجش شفافیت و اثربخشی و ارتقاء سلامت یک نظام اداری است، به‌عنوان یکی از معیارهای استقرار عدالت در جامعه و حاکمیت قانون، تأمین می‌نماید.

مجموعه حاضر به‌عنوان اقدامی مؤثر در طرح تنقیح و تدوین قوانین و مقررات حوزه سلامت است که توسط «مرکز ملی تحقیقات حقوق سلامت» تدوین شده و با استخراج احکام قانونی مرتبط با خدمت پزشکان و پیراپزشکان و تنقیح این قوانین و مشخص کردن قوانینی که نسخ نشده و همچنان معتبر و لازم‌الاجرا می‌باشد به همراه مقررات و آراء هیات عمومی دیوان عدالت اداری مرتبط با این حوزه، گام ارزشمندی در شناسایی وظایف و اختیارات قانونی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی به‌عنوان متولی نظام سلامت و نیز حقوق و تکالیف جامعه پزشکی محسوب می‌شود.

دکتر بهرام عین‌اللهی

وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

پیشگفتار

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مستند به بند (الف) ماده ۷۲ قانون برنامه پنج ساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۹۵/۱۲/۲۱، به عنوان متولی نظام سلامت، وظایف عام سیاستگذاری اجرائی، برنامه‌ریزی‌های راهبردی، ارزشیابی، اعتبارسنجی و نظارت در حوزه سلامت را برای تحقق اهداف بیان شده در قانون اساسی و سیاست‌های کلی سلامت، برعهده دارد. از جمله پیش‌نیازهای اصلی اجرای وظایف فوق‌از سوی دولت و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، آگاهی مجریان حوزه سلامت از وظایف، مسئولیت‌ها و اختیارات قانونی خود می‌باشد؛ اما قوانین و مقررات راجع به وظایف دستگاهها، مجریان و نیز سایر اشخاص حقیقی مربوط به حوزه سلامت، پراکنده، حجیم، تنقیح نشده، متعدد و متورم شده است.

در مجموعه حاضر قوانین راجع به خدمت پزشکان و پیراپزشکان و مقررات و آراء هیات عمومی دیوان عدالت اداری شناسایی و گردآوری شده است. هرکدام از این قوانین دارای احکامی در خصوص تعهد خدمت پزشکان و پیراپزشکان می‌باشد که تعدد این قوانین باعث سردرگمی و ابهام برای این قشر گردیده است. در چنین شرایطی تنقیح این قوانین و مقررات، گامی اساسی در تحول نظام سلامت و یاری رساندن به پزشکان و پیراپزشکان محسوب می‌شود.

در شرایطی که قوانین مربوط به تعهد خدمت پزشکان و پیراپزشکان با ابهام و تفسیر و برداشت‌های متفاوت توأم است، چطور می‌توان انتظار داشت که این جامعه فرهیخته از مزایای نظام حاکمیت قانون و حقوق قانونی خود در حوزه سلامت بهره‌مند شوند؟ پزشکان و پیراپزشکان به‌عنوان ذینفعان حقوق و تکالیفی که برعهده وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی قرار دارد، به هر دلیلی که به قوانین مراجعه می‌کنند حق دارند با احکامی شفاف، بدون ابهام و صریح روبرو شوند که بجای

برداشتن باری از روی دوش آنها، گرهی بر مشکلات آنها نیفزاید. رسیدن به چنین هدفی سبب شد که وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی قدم در مسیر تنقیح و تدوین قوانین و مقررات بگذارد و مشقتهای طی کردن مسیری را به جان بخرد که تاکنون کسی را یارای طی کردن و به پایان رساندن آن نبوده است. برای این منظور در جریان اجرای طرح تنقیح و تدوین قوانین و مقررات حوزه سلامت، مجموعه قوانین، مقررات و آراء مربوط به خدمت پزشکان و پیراپزشکان گردآوری شده و احکام معتبر و لازم الاجرا در مجموعه حاضر تدوین و منتشر می شود.

دکتر حسنعلی غفاری

معاون حقوقی و امور مجلس

مقدمه

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی به موجب جزء (۱) بند (۷) «سیاست های کلی سلامت» و بند (الف) ماده ۷۲ «قانون برنامه پنجساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران» مصوب ۱۳۹۵/۱۲/۱۴ به عنوان متولی نظام سلامت از جمله بیمه سلامت، وظایف عام سیاست‌گذاری اجرایی، برنامه‌ریزی‌های راهبردی، ارزشیابی، اعتبارسنجی و نظارت در حوزه سلامت را برای تحقق اهداف بیان شده در قانون اساسی و سیاست های کلی سلامت، برعهده دارد.

از جمله پیش‌نیازهای اجرای تولید سلامت، آگاهی مجریان و ذینفعان حوزه سلامت از وظایف، مسئولیت‌ها و اختیارات قانونی خود می‌باشد اما قوانین و مقررات راجع به وظایف نهادهای مربوط به حوزه سلامت، پراکنده، حجیم، تنقیح نشده، متعدد و متورم شده است. قوانین و مقررات راجع به خدمت پزشکان و پیراپزشکان نیز از این چالش مصون نمانده و وجود مقررات متعدد در این حوزه، امر را برای اشخاص و افراد مربوط به این حوزه دشوار نموده است. برای مثال در این حوزه، تعداد ۲۵ عنوان قانون به شرح زیر وجود دارد:

ردیف	عنوان قانون	تاریخ تصویب
۱	قانون خدمت‌گذاری پزشکان	۱۳۱۸/۰۵/۰۷
۲	قانون اصلاح قانون استخدام پزشکان	۱۳۲۸/۰۲/۲۹
۳	قانون راجع به تربیت پزشک برای بخشها و شهرستانها	۱۳۳۸/۰۴/۰۶
۴	قانون تأمین وسائل و امکانات تحصیل اطفال و جوانان ایرانی	۱۳۵۳/۰۴/۳۰
۵	قانون اصلاح قانون استخدام پزشکان	۱۳۵۳/۱۰/۰۲
۶	لایحه قانونی اصلاح خدمت‌گزاری پزشکان مصوب هفتم مردادماه ۱۳۱۸ و اصلاح قانون استخدام پزشکان مصوب ۲۹ اردیبهشت ماه ۱۳۲۸	۱۳۵۸/۰۶/۲۶
۷	لایحه قانونی خدمت نیروی انسانی درمانی و بهداشتی	۱۳۵۸/۰۹/۲۴

۱۳۵۸/۱۱/۲۰	لایحه قانونی راجع به معافیت زنان متأهل پزشک و دندانپزشک و داروساز برای گرفتن پروانه دائم از رفتن به خارج از تهران	۸
۱۳۶۰/۰۱/۲۳	قانون تربیت بهداشت کار دهان و دندان به منظور گسترش خدمات درمانی و بهداشتی در روستا	۹
۱۳۶۰/۰۳/۰۴	قانون اصلاح خدمت خارج از مرکز پزشکان و دندانپزشکان و داروسازان	۱۰
۱۳۶۴/۰۳/۲۸	قانون شمول قانون خدمت نیروی انسانی، درمانی و بهداشتی مصوب ۱۳۵۸/۰۹/۲۴ شورای انقلاب و اصلاحات بعدی به فارغ التحصیلان رشته دامپزشکی	۱۱
۱۳۶۵/۰۳/۰۱	قانون نحوه تأمین هیأت علمی مورد نیاز دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی کشور	۱۲
۱۳۶۶/۰۴/۲۵	قانون الحاق بهداشتکاران دهان و دندان دانشگاهها به بهداشت کاران وابسته به وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی	۱۳
۱۳۶۷/۰۱/۳۰	قانون مربوط به خدمت پزشکان و پیراپزشکان	۱۴
۱۳۶۹/۰۲/۱۶	قانون معافیت بهداشتکاران دهان و دندان و بهداران (تکنیسین های بهداشت و مبارزه با بیماریها) از انجام خدمت وظیفه عمومی	۱۵
۱۳۶۹/۱۰/۰۲	قانون نحوه تشکیل پیام آوران بهداشت	۱۶
۱۳۷۰/۰۵/۱۳	قانون اصلاح موادی از قانون خدمت پزشکان و پیراپزشکان مصوب ۱۳۶۷/۰۱/۳۰ و الحاق موادی به آن	۱۷
۱۳۷۲/۰۹/۲۳	قانون احتساب خدمت دانشجویان پزشکی (انترنها) که بر اساس مصوبات مربوط در مناطق جنگی انجام وظیفه نموده اند به عنوان قسمتی از خدمت خارج از مرکز یا خدمت پزشکان و پیراپزشکان	۱۸
۱۳۷۴/۰۸/۱۷	قانون الویت در استفاده از معافیت های تعهد خدمت، اجازه کار و تحصیل ایثارگران گروه پزشکی و پیراپزشکی	۱۹
۱۳۷۵/۰۲/۱۲	قانون مربوط به خدمت پزشکان و پیراپزشکان	۲۰
۱۳۷۵/۰۸/۰۶	قانون نحوه تشکیل پیام آوران بهداشت	۲۱
۱۳۷۶/۰۵/۲۱	قانون استفاده وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی از مضمولان خدمت وظیفه عمومی در زمان صلح	۲۲
۱۳۸۰/۰۳/۲۲	از قانون تسهیلات استخدامی ویژه فرزندان شاهد	۲۳

۱۳۸۹/۰۱/۲۹	قانون برقراری عدالت آموزشی در پذیرش دانشجو در دوره‌های تحصیلات تکمیلی و تخصصی	۲۴
۱۳۹۲/۰۷/۱۰	قانون اصلاح بند (۳) ماده واحده قانون برقراری عدالت آموزشی در پذیرش دانشجو در دوره‌های تحصیلات تکمیلی و تخصصی	۲۵

بررسی سیر تکامل و تطور قوانین و مقررات ناظر بر حوزه خدمات پزشکان و پیراپزشکان نشان می‌دهد تنظیم‌گری این حوزه یکی از مهم‌ترین دغدغه‌های سیاست‌گذاران حوزه سلامت بوده و در نتیجه در سالیان گذشته با قوانین و مقررات متعددی در این حوزه روبرو بوده‌ایم. اولین قانون در خصوص خدمت پزشکان و پیراپزشکان، «قانون خدمت‌گزاری پزشکان» مصوب ۱۳۱۸/۰۵/۰۷ است. به موجب تبصره ۶ (الحاقی ۱۳۳۵/۱۱/۱۶) به ماده ۳ این قانون، کسانی که با استفاده از قانون استخدام پزشکان وارد خدمت می‌شوند، باید چهار سال اولیه خدمت را در خارج از مرکز انجام وظیفه نمایند.

در سال ۱۳۳۸ قانونی تحت عنوان «قانون راجع به تربیت پزشک برای بخشها و شهرستانها» (مصوب ۱۳۳۸/۰۴/۰۶) به تصویب مجلس شورای ملی وقت رسید. این قانون به منظور کمک به تأمین پزشکان مورد احتیاج شهرستانها و بخشها و دهات تابعه آنها، دانشکده‌های پزشکی تهران و شهرستانها را مکلف کرده بود هر ساله حداقل ۲۰ درصد از دانشجویان منتخب را از میان فارغ التحصیل‌های شهرستانها و نقاط تابعه آنها انتخاب نمایند. دانشجویان منتخب می‌بایست متعهد می‌شدند که پس از اتمام تحصیل حداقل برابر طول دوره تحصیل را در شهرستانها و بخشها و دهات ناحیه‌ای که از آن انتخاب شده‌اند، به شغل پزشکی مشغول شوند.

به موجب این دو قانون و قوانین متعدد بعدی که موارد معتبر آن پس از تنقیح در این مجموعه گردآوری شده است، قانون‌گذار به منظور رفع نیاز کشور بویژه مناطق کم‌برخوردار تعهدات مختلفی را برای دانش‌آموختگان پزشکی و پیراپزشکی مقرر نموده است. مشمولان این تعهدات و مدت آن، در این قوانین با توجه به عوامل متعددی از جمله، محل خدمت، مقطع تحصیلی و نوع سهمیه پذیرش در دانشگاه متفاوت می‌باشد. در قوانین مختلف تعهدات خدمتی به شرح زیر شناسایی شده است:

۱- **تعهد خدمت عمومی:** این نوع از تعهد خدمت شامل تمامی دانش‌آموختگان

پزشکی و پیراپزشکی است و ایشان باید با توجه به محل خدمت حداکثر ۲۴ ماه در محل‌های تعیین شده خدمات پزشکی ارائه نمایند.

۲- **تعهد خدمت مناطق محروم:** این نوع تعهد خدمت مختص پذیرفته شدگان سهمیه مناطق محروم است و میزان آن سه برابر مدت تحصیل است.

۳- **تعهد خدمت تخصصی:** این نوع تعهد خدمت مختص دانش‌آموختگان دوره‌های دستیاری پزشکی است.

۴- **تعهد خدمت خارج از مرکز:** این نوع تعهد خدمت شامل تمامی پزشکان، دندانپزشکان و داروسازان بوده و باید مدت مشخصی در مناطقی که دانشگاه یا دانشکده پزشکی ندارند، خدمت نماید.

۵- **تعهد خدمت سهمیه مناطق:** این نوع تعهد خدمت مخصوص پذیرفته شدگانی است که از سهمیه مناطق دو یا سه در کنکور سراسری استفاده نموده‌اند.

لذا وجود قوانین متعدد موجب شده تا این حوزه با مشکلاتی از جمله تورم قوانین و وجود احکام متعارض روبرو باشد. موضوع خدمت پزشکان و پیراپزشکان را می‌توان یکی از موضوعاتی دانست که بیشترین تعداد پرونده‌های مرتبط با حوزه سلامت در دیوان عدالت اداری را به خود اختصاص داده است. در این مجموعه حدود ۴۱ رأی مربوط به تعهد خدمت که شامل رأی ابطال و رد دادخواست و ... میباشد، گردآوری شده است.

به منظور حل مشکلاتی از جمله تورم و تعارض قوانین و آگاه‌سازی پزشکان و پیراپزشکان از تعهدات قانونی و نیز دستگاه‌های مرتبط از صلاحیت‌ها و اختیارات، مرکز ملی تحقیقات حقوق سلامت قوانین مربوط به این حوزه را جمع‌آوری و مورد بررسی قرار داده و پس از تنقیح قوانین و تصویب آن در مجلس شورای اسلامی، مجموعه تنقیحی خدمت پزشکان و پیراپزشکان را تدوین نموده است. این مجموعه در سه فصل تدوین شده است:

۱- **فصل قوانین:** در این بخش کلیه قوانین معتبر مرتبط با موضوع تعهد خدمت پزشکان و پیراپزشکان به همراه توضیحات تنقیحی مرتبط با هر ماده با اعمال کلیه اصلاحات و الحاقات بعدی آنها تدوین شده است.

۲- فصل مقررات: در این بخش مقررات مصوب هیات وزیران مرتبط با تعهد خدمت پزشکان و پیراپزشکان با اعمال کلیه اصلاحات و الحاقات بعدی جمع آوری شده است.

۳- فصل آرای هیات عمومی دیوان عدالت اداری: در این بخش کلیه آرای هیات عمومی دیوان عدالت اداری اعم از آرای وحدت رویه، ایجاد رویه، ابطال و رد دادخواست مرتبط با موضوع تعهد خدمت جمع آوری شده است.

علاوه بر بخش‌های سه‌گانه یادشده این مجموعه دارای دو پیوست به شرح ذیل می‌باشد:

پیوست ۱- قوانین قبلی مربوط به خدمت پزشکان و پیراپزشکان

پیوست ۲- تغییر عناوین دستگاه‌ها: در این پیوست عناوین به روز شده دستگاه‌ها که نامشان در احکام قانونی ذکر شده، آورده شده است.

امید است با انتشار این کتاب بخشی از مشکلات و تعارضات موجود در قوانین مرتبط با خدمات پزشکان و پیراپزشکان رفع شود و مورد استفاده کلیه اشخاصی که به نحوی با احکام قانونی مربوط به تعهد خدمت در ارتباط هستند قرار گیرد.

دکتر محسن نجفی خواه

سرپرست مرکز ملی تحقیقات حقوق سلامت